

Et eftermæle

- Og da det har berørt både min kone og Marianne, så er det vel naturligt, at jeg fortæller, at nu er Marianne også død. At nu er jeg alene her og har haft denne tilværelse sammen med to muskelsvindhandicappede

Af Jørgen Jeppesen

- Hvis du skal skrive noget om mig eller den situation her, skal det være noget, der kan gøre nytte. Ikke noget der gør læserne endnu mere bekymrede, men noget der kan løfte.

I skålen på kakkelbordet foran Ejner Larsen ligger en pakke tyggegummi, uåbnet. Askebægret er heller ikke i brug, længere.

- Nej, du må ikke skrive noget negativt, som kan gøre læserne mere bekymrede, end de er i forvejen, gentager han i den stille stue i den østre ende af sit hus på Hårlev Bygade.

Ejner har fortalt et par timer.

- Vi byggede huset det år, Marianne blev født. I 1950, begyndte han.

- Vi blev gift i 1948. Bitten var fra Karise, og hun ville gerne bo i nærheden af sin hjemegn, selv er jeg født og opvokset i Hornsherred.

- Men der gik vel ikke mere end et års tid, så fik Bitten nedsat kraft i det venstre ben. Vi søgte både kloge og tossede for at finde ud af, hvad det var. En af lægerne sagde, at Bitten skulle se at få et barn, så skulle det nok hjælpe. Men det blev værre.

Bitten havde muskelsvind. Indtil 1974 kunne hun gå selv, men brækkede da benet og sad i kørestol de sidste syv år af sit liv.

- Det var noget af et chok

for mig, at Bitten døde. Hun var meget stærk psykisk, en stor personlighed. Styrede hus og hjem og hvad, der ellers skulle foregå. Jeg var ret hjælpeløs den første tid, efter hun var død.

Ejner begyndte sit arbejdsliv som mejerist. Senere forsøgte han sig som forsikringsagent, men "jeg var ikke fræk nok". I -55 fik han job på udflyttervirksomheden Københavns Pectin Fabrik i Lille Skensved og blev efter 26 år efterlønner. Nu er han 70 og rejser ud i verden så ofte, han kan komme til det.

I slutningen af januar var han med sin veninde Yvonne på vej til Hawaii, med Dyne-Larsen. Vel ankommet til Honolulu ringede telefonen klokken to om natten på hotelværelset.

- Marianne var død, sagde de.

I fællesgraven

På væggene i stuen hænger forstørrelser af fotos af fremmede egne. Egyptiske pyramider, en forreven stillehavskyst, et aztekertempel i Mexico. Marianne fik rejst vidt omkring med sin far. Selv om hun havde arvet sin mors sygdom og sad i kørestol.

- Det kom sandelig bag på mig, at hun døde. Det er måske nok lidt naivt, men jeg har altid forestillet mig, at jeg skulle dø før Marianne. Normalt var der ikke noget i vejen med hendes åndedræt. De to gange, vi var i Mexico City, havde hun aldrig problemer.

Marianne boede hele sit liv i huset på Hårlev Bygade. Med en fast hjemmehjælper i dagtimerne og personale fra døgnplejen til døgnets øvrige behov. Aftenen før hun døde, fortalte hun Annemarie fra døgnplejen, at hun havde ondt i halsen.

- Næste aften, da Annemarie skulle til at hjælpe hende i seng, fik hun et kraftigt hosteanfald, og inden Annemarie næsten opfattede det, var Marianne væk. Hun prøvede at give hende kunstigt åndedræt, men der var ikke noget at gøre. Der har altså siddet noget slim, som har stoppet for luften.

Et par dage efter nåede Ejner hjem.

- Marianne var lagt i kiste og kørt til krematoriet i Køge. Vi har altid været medlem af Ligbrændingsforeningen og aftalt, at vi skal i fællesgraven. Der er Bitten, og Marianne også nu, i fællesgraven på kirkegården her i Hårlev.

- Marianne troede på Gud. Men ikke på præstens gud, havde jeg nær sagt. Hun havde ikke noget med præsten at gøre. Men Jehovas Vidner kom her jævnlige, selv om Marianne ikke var medlem. Hun studerede Biblen sammen med en jævnaldrende pige, der er medlem. Og hendes mand fik jeg til at sige nogle ord ved bisættelsen.

- Det gjorde han godt. Vi var glade for den højtidelighed, der var ved Mariannes bisættelse. Det var en positiv oplevelse.

Det er sgu svært

Her er mange bøger om politik og samfund. Men også om astronomi og atomfysik. Og UFOer. Og en med titlen "De Hellige Skrifter".

Stablen af CD'ere spænder fra Mussorgsky og Beethoven til Jimi Hendrix, Paul Simon, Johnny Winter, Hanne Boel og Gnags. Farverige øreringe og halskæder i dusinvis smykker en væg. Og frem af det hele træder souvenirs fra fire verdensdele.

Herinde synes verden at have været grænseløs.

- Marianne var det væsentlige i min tilværelse, efter at vi var blevet alene. Vi talte sammen hver dag om hvad, der skete i denne verden. Hun fulgte med i alt, var meget engageret. Vi havde fire aviser, radio og tv.

- Det er som om, at lige nu er der ikke ret meget. Jo, jeg har Yvonne, men det er jo ikke det samme.

- Det er meget svært - ja, det lyder måske lidt højtideligt - når man

været vant til at være noget for nogen, at man så ikke er det mere. Det er sgu svært.

- Hvad gør jeg? Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre. Om jeg skal blive boende i det store hus her. Jeg skal lige finde ud af det.

Marianne fik en uddannelse som korrespondent i engelsk. Senere læste hun til socionom på Roskilde Universitets Center, men blev aldrig helt færdig, da hun ikke længere kunne køre dertil selv.

En revolutionær

"Bibliotek" står der på døren til et tilstødende værelse. Derinde er tidsskriftssamlinger, arkiv og bogreoler omkring et skrivebord. Både der og her øjer man politiserende mærkater fra venstrefløjten.

Marianne var kommunist, medlem af DKP.

- Ja, Marianne arvede sin mors sygdom og sin fars interesse for politik.

Ejner er socialdemokrat og har siddet i kommunalbestyrelsen i Vallø Kommune og to perioder i Roskilde Amtsråd. Nu om stunder gør han ikke ret meget i det politiske, men er dog en tid endnu formand for den lokale sammenslutning af efterløns- og pensionistklubber i SiD, hans fagforening.

- Politisk stod jeg for evolutionen, Marianne for revolutionen. I hendes unge dage var hun meget militant, og vi har haft mange diskussioner. Ejner har en fortid i flyverhjemmeværnet som mangeårig leder af luftmeldekorpsset i Hårlev. Engang var der en meget stor Nato-øvelse med mange faldskærmssoldater, som han engageret deltog i.

- Marianne var også engageret. Men i et demonstrationstog imod øvelsen!

- Men hun endte med at give mig ret i, at forandringer skal ske på den demokratiske facon, ikke den revolutionære-diktatoriske. Men hun forlod aldrig den filosofi, at der skal være plads til alle. Hun ville være blevet ved med at være kommunist eller i hvert fald socialist.

Hun ville selv

De sidste år af sit liv kom Marianne ikke ret meget ud af huset i det daglige. Ejner har gigt og dårlig ryg og havde derfor svært ved at hjælpe hende med løft. Hun søgte om en bil og en paragraf 48,4-bevilling, så hun kunne ansætte hjælpere og bo i eget hjem. Kort før sin død fik hun bevillingen efter først at have fået afslag fra kommunen.

- Vi skulle nok have sørget for det for længe siden. Men Marianne var ikke meget for at bede om hjælp, hun ville klare sig selv. Det har sådan set været et problem altid, også med Bitten. De var for tilbøjelige til at ville klare sig selv.

- Marianne ville selv tage tøj på, når hun for eksempel havde været på toilettet. Hun ville selv, og for mig var det næsten ikke til at holde ud at se på, hvordan hun sad der og kæmpede for at få trukket bukserne op. Der havde jeg hellere set, at hun havde haft nogle

hjælpere.

- Det mest besværlige var, at jeg altid helst skulle komme hjem om aftenen og lave te til Marianne. Jeg kunne ikke blive siddende ude og snakke med andre. Jeg tog hjem, og det var ved at være rutine, men det har da irriteret mig. Det vil jeg ikke benægte.

Ejner lavede hver dag aftensmaden, som hjemmehjælperen i reglen havde forberedt. Bagefter så de tv-avis sammen. Ved titiden drak de te. Og hen ad midnat krøb Ejner til køjs, mens Marianne læste eller hørte musik til ud på natten.

De gav mig styrke

- I mine drømme, da jeg var ung, var der ikke noget, der vedrørte sygdom. Jeg havde forventet som alle andre at leve et sundt og naturligt liv. Det med muskelsvind kom sådan successivt, og så gik det op for os, at der overhovedet intet var at stille op med den sygdom. Ja, så affinder man sig.

- Og der har da været perioder, hvor jeg har været ked af, at vi var belastet med den sygdom. Men fortvivlet? Nej, det har vi aldrig gjort. Og jeg har jo ikke fejlet noget.

- Jeg er ikke bitter eller skuffet over min tilværelse. Jeg ved godt, at mange i sådanne situationer tager deres gode tøj og går, men det har jeg aldrig overvejet. Og det hænger vel også sammen med, hvor meget man holder af hinanden. Bitten og jeg havde det særdeles godt med hinanden, vi svingede godt sammen.

- Og efter Bitten døde, har Marianne tit hjulpet mig, når jeg var slået ud over et eller andet. Hun kunne give mig en enorm styrke. Hele mit politiske arbejde havde jeg ikke klaret uden Marianne og Bitten.

Ejner var medlem af revaliderings- og pensionsnævnet og amtsankenævnet i Roskilde Amtskommune. I det arbejde fungerede Marianne som en slags sekretær for ham.

Så megen fylde

Ejner henter et stykke papir. "Det er min sidste vilje, at alt hvad jeg efterlader mig ved min død testamenteres til Muskelsvindfonden, Fond til bekæmpelse af neuromuskulære lidelser. Notarialkontoret i Køge, 18. feb. 1991 ", står der på arket.

- Jeg føler, det er godt, man har fået lavet Muskelsvindfonden, hvor man kan hjælpe mennesker på mange måder.

- Og da det har berørt både min kone og Marianne, så er det vel naturligt, at jeg fortæller, at nu er Marianne også død. At nu er jeg alene her og har haft denne tilværelse sammen med to muskelsvindhandicappede.

- En af mine kolleger i amtsrådet, Grethe, sagde engang til mig: "Ved du hvad, Ejner? Du lever et rigt liv med alle de opgaver, som du har."

- Det havde jeg aldrig været ude for, at nogen sagde. Jeg måtte vel egentlig give hende ret. Så mange udfordringer, så megen fylde i tilværelsen - det er vel egentlig rigtigt nok.